

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет філології

Кафедра української літератури

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Виразне читання

Освітня програма 014 «Середня освіта» (бакалавр)

Спеціальність 014.01 «Українська мова і література»

Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “26” серпня 2019 р.

м. Івано-Франківськ – 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Виразне читання
Викладач	Залевська Оксана Михайлівна
Контактний телефон викладача	0954954241
E-mail викладача	ivannazalevska@gmail.com
Формат дисципліни	За вибором
Обсяг дисципліни	90 год.; кількість кредитів ECTS – 3
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	<p>Очні консультації: вівторок 11.30-13.30. Кафедра української літератури, 303 ауд.</p> <p>Онлайн-консультації: Розклад присутності викладача: с з 11.30-13.30 viber (+3800954954241). Очні консультації: вівторок 11.30-13.30. Кафедра української літератури, 303 ауд.</p> <p>Онлайн-консультації: Розклад присутності викладача: с з 11.30-13.30 viber (+3800954954241).</p>
2. Анотація до курсу	
<p>Дисципліна «Виразне читання» вивчається студентами першого курсу навчання у другому семестрі і має на меті оволодіння студентами майстерністю мовлення, виразного читання тексту із дотриманням норм сучасної української літературної мови, досконалого володіння мовними засобами та відтворення експресивно-емоційного змісту художніх текстів, навичок виразного читання різножанрових творів. Майстерне читання кращих зразків художньої літератури є ефективним засобом впливу на гармонійний розвиток не тільки професійної, а й особистої сфери студента, сприяє розвитку ініціативності, творчості. Опосередковано сприйняття літературного тексту включає в себе життєвий, читацький, естетичний та емоційний досвід, тому студенти першого, бакалаврського, рівня мають прискіпливо вивчати проблеми сприймання художніх текстів реципієнтами. Для майбутньої роботи в школі це надзвичайно важливо, тому студенти повинні отримати уявлення про структурний підхід у питаннях послідовності опрацювання тексту та взаємозв'язок сприйняття й аналізу художнього твору.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Основними завданнями курсу є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вироблення у студентів навичок виразного читання різножанрових творів із дотриманням норм сучасної української літературної мови, - оволодіння технікою читання, що сприятиме вмінню точно і виразно висловлювати думку. <ul style="list-style-type: none"> - вивчення засобів логіко-емоційної виразності читання в їх органічному зв'язку і вміння ними користуватися; - вивчення класифікації і принципів застосування позамовних засобів виразності в процесі читання та мовлення; - уміння підготувати твір для читання та аналізу його зі школярами; - виявлення особливостей читання і переповідання творів різних жанрів, а також загальних вимог до цього процесу; - розвиток художніх смаків, почуттів та уяви. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен мати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знання та розуміння предметної області й професійної діяльності вчителя; • уміння бути критичним і самокритичним; • здатність кваліфіковано застосовувати сучасні принципи, підходи, прийоми і засоби формування комунікативної компетентності учнів закладів середньої освіти; • здатність трансферу сучасних наукових досягнень у загальноосвітні навчальні заклади, у 	

<p>практику викладання української мови та літератури; обміну досвідом професійної діяльності та критичного аналізу власних педагогічних напрацювань;</p> <ul style="list-style-type: none"> • здатність до реалізації виховної функції під час навчання; • здатність зберігати і примножувати мистецько-культурні цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної сфери; • здатність розвивати когнітивні, психомоторні, поведінкові механізми – пам'ять, увагу, критичне ставлення, почуття відповідальності та ін. • вільно спілкуватися з професійних питань державною мовою усно і письмово, використовувати її для організації ефективної комунікації та навчання; • знати норми української літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності; • організовувати та проводити виховні заходи в навчальних закладах; • дотримуватися правил академічної доброчесності 					
5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття				Загальна кількість годин	
лекції					
семінарські заняття / практичні / лабораторні				30	
самостійна робота				60	
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий		
2	014.01 Українська мова і література	1 курс (Вибірковий		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Теоретичні основи виразного читання Предмет і завдання курсу в системі професійно-педагогічної підготовки вчителя. Суть виразного читання як самостійного виду мистецтва й етапи його розвитку. Зв'язок з іншими навчальними дисциплінами. Методологічні і теоретичні основи розвитку методики виразного читання. Розгляд специфіки дії словом	Практичне заняття	Рекомендована література до курсу (див. нижче) і за планами практичних занять	(2 год.)	5 балів	Протягом семестру згідно з розкладом занять
Тема для самостійного опрацювання Розвиток теоретичних основ виразного читання	Самостійна робота	К.Станіславський «Робота автора над собою».	Об'єднайтесь у мінігрупи і підготуйте доповіді	10 балів	Протягом семестру згідно з розкладом

			«Вчення про словесну дію». (10 год.)		занять
<p>Тема 2. Техніка мовлення як необхідна передумова словесної дії. Дихання та голос. Складники техніки усного мовлення: дихання; голос; дикція; орфоепія.</p> <p>Характеристика органів мовлення. Поняття дихання. Різновиди дихання. Фізіологічне та фонаційне дихання. Умови правильного дихання. Голос людини, його природа та різновиди. Чоловічі та жіночі голоси. Висотні характеристики голосів (низький середній, високий реєстри). Інтонаційна виразність голосу</p>	Практичне заняття	Рекомендов. література до курсу (див. нижче) і за планами практичних занять	Вправи над виробленням керувати роботою дихального апарату; вправи на кероване дихання в процесі мовлення; Вправи на висоту і силу голосу, на швидкість вимови (2 год.)	5 балів	Протягом семестру згідно з розкладом занять
<p>Тема для самостійного опрацювання</p> <p>Запишіть 2-3 видироботи (заняття, ігри, літературні ранки) з художньої літератури та виразного читання у школі. Зробіть письмовий аналіз</p>	Самостійна робота	Рекомендов. література до курсу (див. нижче) і за планами практичних занять	Підготувати презентацію одного з виду робіт (тема за вибором) (10 год.)	10 балів	Протягом семестру згідно з розкладом занять
<p>Тема 3. Дикція у професійній підготовці вчителя-філолога. Артикуляція</p> <p>. Дикція. Значення дикції у професійній підготовці учителя. Поняття артикуляції. Артикуляція голосних звуків. Артикуляція приголосних звуків. Орфоепія як наука про правильну літературну вимову. Орфоепія. Норми орфоепії української літературної мови.</p>	Практичне заняття	Рекомендов. література до курсу (див. нижче) і за планами практичних занять	Підготувати урок (мовознавчу гру) «М-фактор» (2 год.)	5 балів	Протягом семестру згідно з розкладом занять

Тема для самостійного опрацювання Робота з словником	Самостійна робота	Рекомендов. література до курсу (див. нижче) і за планами практичних занять	Опрацювати Основні норми української літературної вимови («Орфоепічний словник» під ред.. М.І. Погрібного). (5 год.)	10 балів	Протягом семестру згідно з розкладом занять
Тема 4. Засоби логіко-емоційної виразності читання Інтонація як мовне явище на слуховому рівні сприймання. Мовні такти, їх значення для процесу читання, мовлення. Паузи, їх функціональні різновиди і тривалість. Наголос. Різновиди наголосу в українській мові. Логічні наголоси (тактові і головні) з урахуванням емоційної функції наголошених слів. Мелодика та її основні ходи. Темп мовлення і його варіювання. Позамовні (рухові) засоби виразності: поза жести, міміка. Партитурні позначки.	Практичне заняття	Рекомендов. література до курсу (див. нижче) і за планами практичних занять	Записати 4-5 прислів'їв. Знайдіть слова, на які падає логічний наголос. Перепишіть текст (на вибір), розставте логічні наголоси і паузи. (2 год.)	5 балів	Протягом семестру згідно з розкладом занять
Тема 5. Практичне використання засобів логіко-емоційної виразності читання. Особливості читання творів різних жанрів. Літературознавчий аналіз твору: відомості про автора, виникнення в контекст. Розгляд теми, жанрових особливостей, форми викладу. Розгляд композиції й сюжету твору. Аналіз образів твору. Аналіз естетичних якостей твору. Дійовий аналіз твору: процес роботи	Практичне заняття	Рекомендов. література до курсу (див. нижче) і за планами практичних занять	Підготувати доповідь «Деконструкція і дешифрація як один із методів прочитання». (2 год.)	5 балів	Протягом семестру згідно з розкладом занять

над текстом, який розкриває і виявляє наскрізну словесну дію твору та основні етапи її розвитку. Визначення загальної мети уроку.					
Тема для самостійного опрацювання Робота з термінологічним словником.	Самостійна робота		Виписати до словничка значення нових термінів (5 год.)		
Тема 6. Особливості виконання байки. Алегоричність байки і специфіка бачення змальованих у ній подій. Оповідна манера виконання байки. Підготовка до читання байки (виконавський аналіз)	Практичне заняття	Рекомендов. література до курсу (див. нижче) і за планами практичних занять	Вивчити напам'ять байку(на вибір), зробити партитуру тексту. (4 год.)	5 балів	Протягом семестру згідно з розкладом занять
Тема 7. Читання поетичних творів. Особливості віршованої мови. Ритмічність і музичальність як своєрідні засоби виявлення емоційно-образного змісту поетичних творів. Вироблення навичок читання пейзажної, громадянської та інтимної лірики.	Практичне заняття з використанням мультимедійних засобів		Послухати вірші Ліни Костенко. У її ж виконанні з компакт-диска до книжки «Річка Гераклікта». Поміркуйте, чому фоном для декламації стала гра на скрипці. Підготувати презентацію поетичного тексту (на вибір) (4 год.)	5 балів	Протягом семестру згідно з розкладом занять
Тема 8. Особливості виконання драматичних творів. З'ясування історії написання, ідейної спрямованості, сценічного втілення. Читання в ролях. Читання однією особою. Роль перевірення пр. виконанні монологу, діалогу, окремих сцен.	Практичне заняття	Рекомендов. література до курсу (див. нижче) і за планами практичних занять	Об'єднатись у групи і підготувати окремі сцени із п'єси М.Куліша «Мина Мазайло». (4 год.)	5 балів	Протягом семестру згідно з розкладом занять

Робота із студентами над виконанням підготовлених ними сцен.					
Тема 9. Читання прозових творів. Розкриття ідейно-художнього змісту твору. Особливості інтонаційного відбиття двох видів розповіді – від автора і я-героя. Характеристика образів, визначення ролі й типу оповідача. Усне переказування як підготовчий етап до правильного інтонування твору. Читання текстів.	Практичне заняття	Рекомендов. література до курсу (див. нижче) і за планами практичних занять	Підготувати до читання прозовий уривок за вибором. (4 год.)	5 балів	Протягом семестру згідно з розкладом занять
Тема 10. Особливості виконання казки. Розкриття жанрової своєрідності як епічного твору. Підготовка до читання: розбивка на композиційні та інтонаційні частини.	Практичне заняття	Рекомендов. література до курсу (див. нижче) і за планами практичних занять	Складіть казку на основі запропоновано го вам малюнка. Зверніть увагу на структуру речень: вони мають бути короткими, без зайвих коментарів. Подайте характери персонажів у розвитку. Об'єднайтесь у групи і підготувати казку (на вибір) (4 год.)	5 балів	Протягом семестру згідно з розкладом занять
Тема для самостійного опрацювання Творчі особистості	Самостійна робота	Рекомендов. література до курсу (див. нижче) і за планами практичних занять	Презентація літературного вечора (тема за вибором) (15 год)		
Тема для самостійного опрацювання Цікаві постаті	Самостійна робота	Рекомендов. література до курсу (див. нижче) і за планами практичних	Підготувати реферат про цікаву постать, яка зробила певний внесок для української		

		занять	культури, сцени, виразного читання (на вибір студента) (15 год.)		
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу		Вид контролю – залік. Максимальна оцінка – 100 балів (оцінки за практичні заняття – 50 балів, за контрольну роботу – 20 балів, за самостійну роботу – 10 балів, тести – 10 балів, реферат – 10 балів). Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт „9.3. Види контролю” Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»).			
Вимоги до письмової роботи		Письмова робота складається із двох теоретичних та двох практичних завдань (одне з них – у тестовій формі).			
Практичні заняття		Робота на практичному занятті оцінюється за 5-бальною шкалою залежно від повноти відповіді студента.			
Умови допуску до підсумкового контролю		Для отримання допуску до підсумкового контролю студент повинен отримати мінімум 25 балів за семінарські заняття чи завдання самостійної роботи.			
7. Політика курсу					
Студент повинен уникати будь-яких порушень академічної доброчесності. Забороняються плагіат та списування. Заохочується активність, ініціативність, творчий підхід. Обов'язковим є вивчення напам'ять різножанрових художніх текстів Пропуски практичних занять відпрацьовуються наступним чином: опрацювання теми, усна відповідь. Написання реферату наприкінці курсу. Обов'язковим для отримання заліку є контрольна робота, виконання самостійної роботи, реферат. Викладач гарантує доступність зустрічей як, у межах університету, так і можливість заочної комунікації та консультування (телефон, вайбер, електронна пошта).					
8. Рекомендована література					
14. Рекомендована література					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити : посіб. / за заг. ред. О. Сербенської. Львів : Світ, 1994. 152 с. 2. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. 4-е вид., перер. і доп. К., 1997. 252 с. 3. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів : Світ, 1990. 232 с 1. Адаменко, С. Система літературних ігор для уроків літератури у 10 класі / С. Адаменко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2009. – № 7-8. – С. 74-79. Яценко, Т. Формування компетентного читача / Т. Яценко // Українська мова і література в школі. – 2008. – № 6. – С.25-28. 4. Адаменко, С. У наш чудовий час буде жити Тарас. Літературна гра / С. Адаменко // Українська література в загальноосвітній школі. – 2008. – № 2. – С.17-19. 5. Бондар О. І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. 					

- Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2006. 368 с.
6. Вихованець І. Р. «Розмовляймо українською»: мовознавчі етюди. післямова А. Загнітка. К. : Унів. вид-во «Пулсари», 2012. 160 с.
 7. Городенська К. Українське слово у вимірахськогодення. Ін-т укр. мови НАН України. К. : КММ, 2014. 124 с.
 8. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення : навч. посіб. / С. І. Дорошенко. 2-е вид., перероб. і доп. Харків : «ОВС», 2002. 144 с.
 9. Єлісовенко Ю. П. Ораторське мистецтво: постановка голосу й мовлення : навч. посіб. за ред. В. В. Різуна. К. : Агіка, 2008. – 204 с.
 10. Зайцева З.Г. Техніка мови вчителя та гігієна його голосу. К., 1971. 116 с.
 11. Загарук, О. Сцена ж - мій кумир - театр - священний храм для мене! :Сценарійськезаняття про театр корифеїв. / О. Загарук // Українськалітература в загальноосвітнійшколі. – 2006. – № 1. – С.31-36.
 12. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення : навч. посіб. / 2-ге вид., випр. і доп. К. : Ліра К, 2006. 240 с.
 13. Капська А.Й. Виразне читання. Практичні і лабораторні заняття. К., 1990.
 14. Коваль, Г. П. Виразнечитання в структурі уроку: [українськалітература]: навч. посібник / Г. П. Коваль. – Тернопіль : Астон, 2013. – 174 с. – ISBN 978-966-308-498-5 : 20,00
 15. Літературна норма і мовна практика за ред. С. Я. Єрмоленко. К., 2013. 320 с.
 16. Методика виразительногочтения (под. ред.. Т.Ф. Завадской). М., 1985.
 17. Олійник Г.А. Виразне читання. Основи теорії. К., 1995. 207 с.
 18. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.
 19. Савчук, Н. Складання кіносценарію - інваріант моделюючої гри. / Н. Савчук // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – № 4. – С.37-45.
 20. Станіславський К.С. Робота автора над собою. К., 1953.
 21. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні ; Інститут української мови. К. : Наук. думка, 2015. 288 с.
 22. Хуторской А.В. Педагогическая инноватика: методология, теория и практика. –М. , 2005. 222 с.
 23. Хуторской А.В. Педагогическая инноватика: методология, теория и практика. –М. , 2005. 222 с.
 24. Яценко, Т. Формування компетентного читача / Т. Яценко // Українськамова і література в школі. – 2008. – № 6. – С.25-28.

Інформаційні ресурси

URL: <http://www.franko.lviv.ua/ifranko/franko.html>

URL: <http://www.shevchcycl.kiev.ua/>

URL: <http://www.slovnyk.org/txt>

URL: <http://nspu.org.ua>

URL: <http://www.pysar.net/>

URL: <http://www.ji.lviv.ua/ji-library/lib-index.htm>

URL: <http://ukrlife.org/main/library.html>

контрольна робота

Приклад контрольних завдань:

25. Прочитайте монолог. Опишіть характер, поведінку мовця. Визначте надзавдання.
Позначте психологічні паузи.
26. Прочитайте текст. Зверніть увагу на настрій, яким він проіннятий. Чому у цьому тексті ставлення виконавця має особливе значення для інтонування?
Розставте логічні наголоси.
27. Зробити партитуру тексту
28. Читання напам'ять (байка, поезія).

тести (зразок)

Виразне читання – це мистецтво відтворення в живому слові думок, почуттів, настроїв, переживань, якими насичено художній твір здатність самотійно сприймати, розуміти інформацію, яка записана тим або іншим способом або відтворена технічними пристроями переглядове (ознайомувальне) читання має на меті отримання загальної інформації читання учнями тексту

Підготовка учнів до виразного читання, послідовність роботи? вступне слово (бесіда). Зразок читання (вчителем, підготовленим учнем, прослуховування запису). Читання учнями тексту («мовчки»). Поділ тексту на частини. Читання окремих частин тексту. Бесіда. Читання в особах. Аналіз досягнень і недоліків у техніці мовлення, емоційно-образній виразності читання учнями тексту. Аналіз досягнень і недоліків у техніці мовлення, емоційно-образній виразності зразок читання (прослуховування запису) вступне слово (бесіда). Читання учнями тексту («мовчки»). Зразок читання.

Що позначає цей знак «//»

довга пауза

зниження тону

заміна авторських розділових знаків
логічний наголос

Яка правильна послідовність читання віршованого твору?
вдумливо прочитайте вірш. З'ясуйте лексичне значення незрозумілих слів.
Визначте настрій, з яким будете читати твір. У кожному рядку визначте основне за змістом слово, на яке падає логічний наголос. Позначте паузи.
Вивчіть вірш напам'ять, ~ прочитайте слухачам, врахуйте їхні побажання та зауваження
вдумливо прочитайте вірш. Позначте паузи. Вивчіть вірш напам'ять
вивчіть вірш напам'ять. З'ясуйте лексичне значення незрозумілих слів.
Визначте настрій, з яким будете читати твір

Що таке скоромовка?

жанр як фольклорного так і літературного походження:
дотепна гра спеціальною компонованих важкових мовних слів, звуків, що створюють труднощі для швидкої виразної вимови слів
один із різновидів ліро-епічного жанру, невеликий алегоричний, віршований твір повчального змісту, з яскраво вираженою мораллю
це з одного боку організовані рівні відрізки в певній ритмічній тональності. А з

іншого – рядок віршованого тексту за певним зразком
набір дотепних слів

Які правила використовують для вдосконалення техніки читання? [МС]{
правила на дихання
читання в особах, читання учнями вголос
читання зі зміною темпу, читання ланцюжком. Читання на одній ноті.
Чергування голосного й мовчазного читання
всі варіанти правильні

За яким принципом і якою системою
розвивалися теоретичні основи виразного читання?
теоретичні основи ґрунтувалися на системі Зайцева З Г
розвиток теоретичних основ виразного читання проходив за принципом
теорії художнього читання з опорою на систему К. Станіславського
теоретичні основи виразного читання ґрунтуються на системі про словесну дію
Блинова І. Я.
теоретичні основи виразного читання ґрунтуються на системі І. Франка

Що таке дикція?
правильна вимова слів
правильна роздільна вимова окремих мовних звуків
членування тексту на мовні такти
спокійне читання тексту

Що таке логічний наголос?
наголос, яким виділяються основні слова, за допомогою яких виражається зміст у
складівсїї фрази
наголошення першого складу у слові
наголошення другого складу у слові
наголошення останнього складу у слові

Які основні способи членування тексту на мовні такти? [МС]{
художній і науковий
аргументований і теоретичний
довільний і синтаксичний
мовний і стилістичний

Орфоепія – це? [МС]{
наголошення складів
правильна вимова звуків в певних фонетичних умовах, у певних сполученнях з
іншими звуками, а також у певних граматичних формах, в окремих словах і
групах слів
правильне дихання
характеристика персонажів

Викладач: кандидат філологічних наук,
доцент Залевська Оксана Михайлівна